

Bryssel den 5 juni 2026
(OR. en)

10007/26

Interinstitutionellt ärende:
2026/0135 (NLE)

AELE 34
MI 572
N 36
FL 14
ISL 21

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	2 juni 2026
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2026) 263 final
Ärende:	Förslag till RÅDETS BESLUT om den ståndpunkt som ska intas på Europeiska unionens vägnar i gemensamma EES-kommittén beträffande en ändring av protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna (Edip-förordningen)

För delegationerna bifogas dokument – COM(2026) 263 final.

Bilaga: COM(2026) 263 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 2.6.2026
COM(2026) 263 final

2026/0135 (NLE)

Förslag till

RÅDETS BESLUT

om den ståndpunkt som ska intas på Europeiska unionens vägnar i gemensamma EES-kommittén beträffande en ändring av protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna

(Edip-förordningen)

(Text av betydelse för EES)

MOTIVERING

1. FRÅGA SOM BEHANDLAS I FÖRSLAGET

Detta förslag avser ett beslut om fastställande av den ståndpunkt som ska intas på unionens vägnar i gemensamma EES-kommittén i samband med det planerade antagandet av gemensamma EES-kommitténs beslut om ändring av protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna

2. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

2.1. EES-avtalet

Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-avtalet*) säkerställer lika rättigheter och skyldigheter på den inre marknaden för medborgare och ekonomiska aktörer i EES. Enligt EES-avtalet ska EU-lagstiftningen om de fyra friheterna införlivas i alla 30 berörda stater, dvs. EU:s medlemsstater samt Norge, Island och Liechtenstein. Avtalet omfattar även samarbete på andra viktiga områden såsom forskning och utveckling, utbildning, sociala frågor, miljöfrågor, konsumentskydd, turism och kultur, vilka gemensamt benämns ”angränsande och övergripande politikområden”. EES-avtalet trädde i kraft den 1 januari 1994. Europeiska unionen och dess medlemsstater är parter i EES-avtalet.

2.2. Gemensamma EES-kommittén

Gemensamma EES-kommittén ansvarar för förvaltningen av EES-avtalet. Kommittén är ett forum som gör det möjligt att utbyta åsikter om frågor som rör EES-avtalets funktion. Besluten fattas i samförstånd och är bindande för parterna. På EU-sidan är det Europeiska kommissionens generalsekretariat som ansvarar för samordning av EES-frågor.

2.3. Gemensamma EES-kommitténs planerade akt

Gemensamma EES-kommittén förväntas anta gemensamma EES-kommitténs beslut (*den planerade akten*) om ändring av protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna.

Syftet med den planerade akten är att utvidga samarbetet mellan de avtalsslutande parterna i EES-avtalet till att omfatta förordning (EU) 2025/2643 om inrättande av programmet för europeisk försvarsindustri och en ram med åtgärder för snabb tillgång till och leverans av försvarsprodukter¹.

Island och Liechtenstein ska undantas från deltagande i och ekonomiskt bidrag till detta instrument.

Den planerade akten ger uttryck för det mycket nära samarbetet mellan Norge och Europeiska unionen i det rådande geopolitiska läget.

I överensstämmelse med EU:s budgetpolitik kan deltagande i en EU-verksamhet ske först efter det att motsvarande ekonomiska bidrag har betalats. Betalningen kan emellertid göras när detta utkast till rådets beslut har antagits och EU:s betalningsbegäran som fastställs av Europeiska kommissionen har överlämnats till Eftastaterna i EES.

För att överbrygga perioden mellan den 1 januari 2026 och mottagandet av respektive betalning ska därför den planerade akten även tillämpas retroaktivt från och med den 1 januari

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/2643 av den 16 december 2025 om inrättande av programmet för europeisk försvarsindustri och en ram med åtgärder för snabb tillgång till och leverans av försvarsprodukter (EUT L, 2025/2643, 29.12.2025).

2026. Den retroaktiva verkan påverkar inte berörda personers rättigheter och skyldigheter och är förenlig med principen om berättigade förväntningar.

Den planerade akten kommer att vara bindande för parterna i enlighet med artiklarna 103 och 104 i EES-avtalet.

3. DEN STÅNDPUNKT SOM SKA INTAS PÅ UNIONENS VÄGNAR

Kommissionen överlämnar det bifogade utkastet till beslut av gemensamma EES-kommittén till rådet för antagande som unionens ståndpunkt. Efter antagandet bör ståndpunkten läggas fram för gemensamma EES-kommittén så snart som möjligt.

Genom det bifogade utkastet till beslut av gemensamma EES-kommittén ges Eftastaterna i EES rätt att delta i den verksamhet som följer av förordning (EU) 2025/2643 om inrättande av programmet för europeisk försvarsindustri och en ram med åtgärder för snabb tillgång till och leverans av försvarsprodukter, vilket går utöver vad som kan anses vara rent tekniska anpassningar i den mening som avses i rådets förordning nr 2894/94². Unionens ståndpunkt bör därför fastställas av rådet.

Det bifogade utkastet till gemensamma EES-kommitténs beslut innehåller i korthet följande anpassningar för Eftastaterna i EES.

Enligt det system som inrättats genom gemensamma EES-kommitténs beslut, och efter det att Edip-förordningen har införlivats med EES-avtalet, övergår kommissionens behörighet att fatta beslut om åläggande av böter för företag som är etablerade och/eller belägna i Eftastaterna till Eftas övervakningsmyndighet inom Eftapelaren (anpassningarna ii och iii).

Kommissionen är endast behörig att vidta sådana bindande åtgärder med avseende på företag som är etablerade utanför Eftastaterna, medan Eftas övervakningsmyndighet ges behörighet att utöva samma befogenheter med avseende på juridiska personer som är etablerade i och/eller belägna i Eftastaterna.

Kommissionen får utarbeta ett utkast till beslut för Eftas övervakningsmyndighet när det anses nödvändigt att ålägga böter för företag som är etablerade i och/eller belägna i Eftastaterna.

Beslut av Eftas övervakningsmyndighet kan överklagas till Eftadomstolen i enlighet med artikel 36 i övervakningsavtalet. Eftadomstolen är ensam behörig att pröva lagenligheten av Eftas övervakningsmyndighets beslut (anpassning v).

Fördelningen av de bötesbelopp som Eftas övervakningsmyndighet driver in i Eftastaterna ska fastställas av Eftastaterna (anpassning iv). Detta följer av EES-avtalets tvåpelarstruktur och långvarig praxis för anpassningar när det gäller fördelningen av böter.

Eftastaterna i EES bör också bidra ekonomiskt till den verksamhet som avses ovan. Island och Liechtenstein ska undantas från deltagande i och ekonomiskt bidrag till detta instrument.

² Rådets förordning (EG) nr 2894/94 av den 28 november 1994 om formerna för genomförandet av Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EGT L 305, 30.11.1994, s. 6).

4. RÄTTLIG GRUND

4.1. Förfarandemässig rättslig grund

4.1.1. Principer

I artikel 218.9 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) föreskrivs att beslut ska antas ”om fastställande av vilka ståndpunkter som på unionens vägnar ska intas i ett organ som inrättas genom ett avtal, om detta organ ska anta akter med rättslig verkan, med undantag av sådana akter som kompletterar eller ändrar avtalets institutionella ram”.

Begreppet ”akter med rättslig verkan” omfattar akter som har rättslig verkan med stöd av de regler i internationell rätt som tillämpas på organet i fråga. Det omfattar även instrument som inte har bindande verkan enligt internationell rätt, men som är ”ägnade att på ett avgörande sätt påverka innehållet i de bestämmelser som antas av unionslagstiftaren”³.

4.1.2. Tillämpning i det aktuella ärendet

Gemensamma EES-kommittén är ett organ som inrättats genom ett avtal, nämligen EES-avtalet. Den akt som ska antas av gemensamma EES-kommittén utgör en akt med rättslig verkan. Den planerade akten kommer att vara bindande enligt internationell rätt i enlighet med artiklarna 103 och 104 i EES-avtalet.

Den planerade akten varken kompletterar eller ändrar överenskommelsens institutionella ram. Den förfarandemässiga rättsliga grunden för det föreslagna beslutet är därför artikel 218.9 i EUF-fördraget jämförd med artikel 1.3 i rådets förordning (EG) nr 2894/94.

4.2. Materiell rättslig grund

4.2.1. Principer

Den materiella rättsliga grunden för ett beslut enligt artikel 218.9 i EUF-fördraget jämförd med artikel 1.3 i rådets förordning (EG) nr 2894/94 är främst beroende av den materiella rättsliga grunden för den EU-rättsakt som ska införlivas med EES-avtalet.

Om den planerade akten har två syften eller två beståndsdelar av vilka det ena syftet eller den ena beståndsdelan kan identifieras som det eller den huvudsakliga, medan det eller den andra endast är av underordnad betydelse, måste det beslut som antas enligt artikel 218.9 i EUF-fördraget ha en enda materiell rättslig grund, nämligen den som krävs med hänsyn till det huvudsakliga eller avgörande syftet eller den huvudsakliga eller avgörande beståndsdelan.

4.2.2. Tillämpning i det aktuella ärendet

Eftersom gemensamma EES-kommitténs beslut utvidgar samarbetet mellan de avtalsslutande parterna i EES-avtalet till att omfatta förordning (EU) 2025/2643 om inrättande av programmet för europeisk försvarsindustri och en ram med åtgärder för snabb tillgång till och leverans av försvarsprodukter, är det lämpligt att grunda detta rådsbeslut på samma materiella rättsliga grund som den unionsakt som är föremål för det samarbetet. Den materiella rättsliga grunden för det föreslagna beslutet är därför artiklarna 114.1, 173.3, 212.2 och 322.1 i EUF-fördraget.

4.3. Slutsats

Den rättsliga grunden för det föreslagna beslutet bör vara artiklarna 114.1, 173.3, 212.2 och 322.1 i EUF-fördraget, jämförda med artikel 218.9 i EUF-fördraget och artikel 1.3 i rådets förordning (EG) nr 2894/94.

³ Domstolens dom av den 7 oktober 2014, Tyskland/rådet, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punkterna 61–64.

5. OFFENTLIGGÖRANDE AV DEN PLANERADE AKTEN

Eftersom gemensamma EES-kommitténs akt kommer att ändra protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna, är det lämpligt att den offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning* efter antagandet.

Förslag till

RÅDETS BESLUT

om den ståndpunkt som ska intas på Europeiska unionens vägnar i gemensamma EES-kommittén beträffande en ändring av protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna

(Edip-förordningen)

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 114.1, 173.3, 212.2 och 322.1 jämförda med artikel 218.9,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 2894/94 av den 28 november 1994 om formerna för genomförandet av Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet⁴, särskilt artikel 1.3,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

och av följande skäl:

- (1) Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet⁵ (*EES-avtalet*) trädde i kraft den 1 januari 1994.
- (2) Enligt artikel 98 i EES-avtalet får gemensamma EES-kommittén besluta att ändra bland annat protokoll 31 till EES-avtalet om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna.
- (3) Samarbetet mellan de avtalslutande parterna i EES-avtalet bör utvidgas till att omfatta Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/2643⁶.
- (4) Protokoll 31 till EES-avtalet bör därför ändras så att detta utvidgade samarbete kan äga rum.
- (5) Unionens ståndpunkt i gemensamma EES-kommittén bör därför grunda sig på det åtföljande utkastet till beslut.

⁴ EGT L 305, 30.11.1994, s. 6.

⁵ EGT L 1, 3.1.1994, s. 3.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/2643 av den 16 december 2025 om inrättande av programmet för europeisk försvarsindustri och en ram med åtgärder för snabb tillgång till och leverans av försvarsprodukter (EUT L, 2025/2643, 29.12.2025).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Den ståndpunkt som ska intas på unionens vägnar i gemensamma EES-kommittén beträffande den föreslagna ändringen av protokoll 31 till EES-avtalet, om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna, ska grunda sig på det utkast till beslut av gemensamma EES-kommittén som åtföljer det här beslutet.

Artikel 2

Detta beslut träder i kraft samma dag som det antas.

Utfärdat i Bryssel den

*På rådets vägnar
Ordförande*